

VOORSTEL AAN DE RAAD

Voorstel van: College van burgemeester en wethouders
Portefeuillehouder: Burgemeester C.J.M. van den Elsen
Commissie: Bestuur en Samenleving

Documentnummer
690281

Zaaknummer
686506

Datum voorstel: 26 mei 2026

Onderwerp: Participatievisie en beleid 2026

Inleiding:

In het collegeprogramma 2022–2026 is vastgelegd dat het college wil inzetten op het versterken van participatie. Een belangrijk onderdeel daarvan is het opstellen van een participatievisie, zoals ook opgenomen in de begroting 2025. In 2025 is gestart met het opstellen van deze visie en het bijbehorende participatietraject.

Daarnaast zijn gemeenten op grond van de Wet versterking participatie op decentraal niveau verplicht om uiterlijk 1 januari 2027 een vastgestelde participatieverordening te hebben. Deze verordening vervangt de bestaande inspraakverordening en legt vast op welke wijze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen worden betrokken bij gemeentelijk beleid, inclusief het uitdaagrecht.

Met de voorliggende participatievisie en -verordening wordt beoogd te komen tot een eenduidige en herkenbare werkwijze voor participatie binnen de gemeente, zodat betrokkenheid van inwoners tijdig, transparant en passend kan worden georganiseerd.

Geadviseerd besluit

1. Vaststellen van de participatievisie (Denkwijzer)
2. Vaststellen van de participatieverordening

Toelichting

1.1 De participatievisie is tot stand gekomen via een zorgvuldig inhoudelijk proces met brede betrokkenheid.

Het proces om te komen tot een gedragen Boekelse participatievisie en -verordening is gestart in mei 2025. In het traject zijn verschillende stappen doorlopen, waaronder ambtelijke afstemming, een themasessie met de gemeenteraad, input ophalen bij het college en een brede raadpleging van inwoners via een enquête en een participatieavond. Voor deze participatieavond zijn ook stichtingen, verenigingen en ondernemers uitgenodigd. Zie ook het kopje 'Participatie' voor meer toelichting.

De opbrengsten uit dit traject zijn verwerkt in de voorliggende participatievisie (bijlage 1, met het raadsvoorstel in bijlage 2). De participatieverordening (bijlage 3) vormt de juridische vertaling van deze visie.

1.2 De Werkwijzer vormt de praktische uitwerking van de Denkwijzer en verbindt visie en uitvoering. Oorspronkelijk was het de bedoeling de Werkwijzer na vaststelling van de participatievisie (Denkwijzer) en verordening op te stellen. Gaandeweg is echter gebleken dat de praktische uitwerking onlosmakelijk verbonden is met de inhoudelijke keuzes.

Daarom is de Werkwijzer gelijktijdig uitgewerkt. Deze vertaalt de Denkwijzer naar de uitvoeringspraktijk en biedt handvatten voor toepassing in concrete situaties. Dit heeft geleid tot een zorgvuldiger, maar ook iets langere voorbereidingstijd.

De Werkwijzer is een uitvoeringsdocument en daarmee een bevoegdheid van het college. Omdat deze de visie en verordening concretiseert, is zij ter informatie opgenomen als bijlage 4.

2.1 De participatieverordening is bewust kernachtig en overzichtelijk opgesteld en sluit aan bij het Boekels model.

Het Boekels model gaat uit van het principe dat verantwoordelijkheden daar worden belegd waar zij thuishoren en dat alleen regels worden gesteld wanneer dat noodzakelijk is. Daarom is de verordening compact opgesteld.

Zij bevat de wettelijke vereisten en de kernprincipes uit de participatievisie en biedt daarmee een helder en werkbaar kader voor inwoners en bestuur.

2.2 Het uitdaagrecht is een verplicht onderdeel van de participatieverordening en is zorgvuldig afgebakend.

Op grond van de Wet versterking participatie op decentraal niveau zijn gemeenten verplicht regels op te nemen over het uitdaagrecht. Dit houdt in dat inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers de mogelijkheid hebben om gemeentelijke taken over te nemen wanneer zij verwachten deze beter, slimmer of goedkoper uit te kunnen voeren.

In deze verordening is het uitdaagrecht vooralsnog beperkt tot uitvoerende taken die onder de bevoegdheid van het college vallen. Beleidsvorming en kaderstellende taken van de gemeenteraad zijn hiervan uitgezonderd.

Deze afbakening maakt het mogelijk om eerst ervaring op te doen met het uitdaagrecht binnen een duidelijke en beheersbare reikwijdte. Op basis van die ervaringen kan later worden gezien of uitbreiding wenselijk en uitvoerbaar is.

Kanttekeningen

1.1. De Werkwijzer is inhoudelijk gekoppeld aan de Denkwijzer en beweegt mee met eventuele aanpassingen daarin.

De Werkwijzer is vastgesteld vooruitlopend op de Denkwijzer, en wordt stapsgewijs geïmplementeerd na vaststelling van de Denkwijzer en de participatieverordening (zie 'Vervolg'). De Denkwijzer is opgesteld met de kennis van nu en de Werkwijzer vloeit daaruit voort. Wanneer de raad de Denkwijzer wijzigt, moet dit ook worden doorgevoerd in de Werkwijzer.

1.2. Een zorgvuldige implementatie van de Werkwijzer is randvoorwaardelijk voor de werking van de Denkwijzer.

De werking van de door de raad vast te stellen Denkwijzer is mede afhankelijk van een zorgvuldige implementatie van de Werkwijzer binnen de organisatie. Wanneer deze implementatie onvoldoende wordt geborgd, bestaat het risico dat in de praktijk wordt voortgebouwd op bestaande werkwijzen. Dit kan leiden tot minder eenduidige toepassing van de uitgangspunten.

2.1. Uitdaagrecht vraagt om een zorgvuldige toepassing.

De toepassing van het uitdaagrecht vraagt in de praktijk om zorgvuldige afweging tussen ruimte voor initiatieven en het borgen van publieke belangen zoals kwaliteit, continuïteit en gelijkheid. Zonder duidelijke kaders en procesafspraken kan dit leiden tot onduidelijkheid over verwachtingen, verschillen in beoordeling van initiatieven of spanning tussen maatschappelijke initiatieven en reguliere uitvoering.

Een gefaseerde en zorgvuldige toepassing maakt het mogelijk om ervaring op te doen, deze te evalueren en op basis daarvan te bepalen of en hoe het uitdaagrecht eventueel verder kan worden doorontwikkeld of uitgebreid.

Financiën

Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan voorliggende visie of verordening. Wel kunnen aan de uitvoering van participatie, zoals het organiseren van inwonersbijeenkomsten, kosten zijn verbonden. Deze kosten worden echter niet afzonderlijk in de begroting opgenomen, maar maken onderdeel uit van de reguliere project- en beleidsbudgetten.

Effecten BTW-BCF-VPB

Niet van toepassing.

Participatie

Na analyse van het bestaande beleid en de huidige werkwijze rondom participatie is in het tweede en derde kwartaal van 2025 input opgehaald bij verschillende betrokkenen binnen en buiten de organisatie. Hieronder is per doelgroep weergegeven op welke wijze zij zijn betrokken bij de totstandkoming van de participatievisie en -verordening:

- *Ambtelijke organisatie:*
Binnen de ambtelijke organisatie is in mei 2025 informatie opgehaald bij medewerkers uit verschillende domeinen over de huidige werkwijze, ervaringen en behoeften rondom participatie. Deze input is besproken in een ambtelijke werksessie, waarin de stand van zaken en aandachtspunten verder zijn geduid. Op basis hiervan is een eerste concept van de participatievisie opgesteld. Daarnaast is de concept-Werkwijzer intern voorgelegd aan medewerkers en op basis van hun feedback aangescherpt.
- *College van burgemeester en wethouders:*
Het college is gedurende het traject tussentijds geïnformeerd over de voortgang en de eerste opbrengsten. Op onderdelen heeft het college inhoudelijke input geleverd op de conceptvisie, onder andere ten aanzien van de uitwerking van het uitdaagrecht en de richting van het participatiebeleid.
- *Gemeenteraad:*
De gemeenteraad is betrokken via een themabijeenkomst waarin de conceptvisie is toegelicht. Tijdens deze bijeenkomst is de raad in de gelegenheid gesteld om mee te denken over de inhoud en accenten van het participatiebeleid. Verder is de griffie gedurende het gehele proces betrokken en geïnformeerd geweest.
- *Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen:*
Deze groep is betrokken via een brede enquête, die circa 130 reacties heeft opgeleverd. Daarnaast is een interactieve bijeenkomst georganiseerd waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties met elkaar en met de gemeente in gesprek zijn gegaan over de vormgeving van participatie en de gewenste rolverdeling.

Hiermee zijn de participatievisie, de –verordening en de Werkwijzer tot stand gekomen via een zorgvuldig participatietraject, waarin zowel interne als externe perspectieven zijn betrokken.

Alternatieven

2.1. Het is mogelijk om in de participatieverordening tot in detail vast te leggen hoe inwoners-participatie moet plaatsvinden.

Daar is bewust niet voor gekozen. Een verordening ligt vast en moet strikt worden gevolgd. Door de verordening beknopt te houden, blijft er ruimte voor maatwerk en flexibiliteit in de praktijk.

Bestuursorganen blijven daarbij zelf verantwoordelijk voor een zorgvuldige toepassing van participatie binnen hun eigen bevoegdheden.

De Werkwijzer beschrijft hoe participatie in de praktijk wordt uitgevoerd. Deze geeft houvast waar dat nodig is, maar laat ook ruimte om per situatie te kiezen wat past. Dit past bij de Boekelse manier van werken: werken vanuit vertrouwen, met zo min mogelijk regels en duidelijke verantwoordelijkheden.

2.2. Er zou kunnen worden besloten om geen uitdaagrecht toe te passen.

Tijdens het traject is echter gebleken dat het uitdaagrecht goed aansluit bij de uitgangspunten van het Boekels model en dat we het in sommige gevallen zelfs al toepassen. Het biedt inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers de mogelijkheid om verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering van taken wanneer zij verwachten dit beter, slimmer of efficiënter te kunnen doen.

Daarmee sluit het instrument aan bij het principe van vertrouwen, het beleggen van verantwoordelijkheden waar deze thuishoren en het stimuleren van initiatief uit de samenleving. Om die reden is niet gekozen voor het uitsluiten van het uitdaagrecht, maar voor het opnemen ervan in de verordening.

Communicatie/publicatie

Zowel de participatievisie als de -verordening zullen worden gecommuniceerd in de weekbladen en op de website van de gemeente Boekel. Ook zullen ze samen met de werkwijzer breed onder medewerkers worden verspreid en digitaal beschikbaar worden gesteld.

De verordening is een besluit in de zin van Awb en moet bekendgemaakt worden om werking te krijgen. Deze zal daarom bekendgemaakt worden op [officielebekendmakingen.nl](https://www.boekel.nl/officielebekendmakingen.nl).

Uitvoering/Vervolg

Na vaststelling van de participatievisie en de participatieverordening worden deze, samen met de Werkwijzer participatie, stapsgewijs binnen de organisatie geïmplementeerd. Het doel is dat per december (wanneer de Participatieverordening officieel in werking treedt) participatietrajecten vanuit de gemeente standaard worden vormgegeven aan de hand van de Werkwijzer. Daarbij wordt aangesloten bij bestaande werkprocessen en werkwijzen. Hierbij worden de volgende stappen gezet:

- Er wordt een sessie georganiseerd waarin het Directieteam (DT) verder wordt meegenomen in de implementatie van de Werkwijzer, zodat organisatiebrede borging en eenduidige toepassing blijvend worden ondersteund.
- Digitale beschikbaarstelling van de participatievisie, verordening en Werkwijzer via intranet.
- Organiseren van een informerende sessie voor medewerkers die participatietrajecten organiseren of begeleiden.
- Opnemen van de Werkwijzer in relevante werkprocessen, formats en projectaanpakken.
- Verankering van participatie en de Werkwijzer in het inwerkprogramma van medewerkers voor wie dit relevant is.
- Evaluatie van de Denkwijzer, de participatieverordening en de Werkwijzer in Q1 2028.

De Werkwijzer vormt daarbij het praktische uitgangspunt voor het organiseren en uitvoeren van participatie binnen de gemeente.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Boekel

De secretaris

De burgemeester

J.G. Marcic

C.J.M. van den Elsen

Bijlage(n)

1. Participatievisie (Denkwijzer)
2. Raadsbesluit Participatievisie
3. Raadsbesluit Participatieverordening
4. Participatie Werkwijzer